

Az üzemszerepek hatása a tudásmegosztásra termelési és ellátási hálózatokban

Rövid összefoglaló

Kutatásunk középpontjában az állt, hogy a termelési hálózatokon belül (multinacionális cégek leányvállalatai között) és e hálózati szereplők ellátási hálózatai között (a vevő-beszállító kapcsolatok mentén) milyen tudásmegosztási mintázatok jellemzőek, és mindezt a leányvállalatok szerepe hogyan befolyásolja. Vizsgálatainkat főként a lean rendszerrel kapcsolatos tudásmegosztásra fókuszálva végeztük, egy nemzetközi kérdőíves felmérés adatainak felhasználásával és hazai esettanulmányok segítségével.

Néhány fontosabb eredmény

- A termékekkel kapcsolatos multinacionális vállalatok leányvállalatai közötti információ- és tudásmegosztás a leányvállalatoknál csak akkor generál valós eredményt, ha a tudást ellátási lánc partnereikkel is megosztják.
- Az üzemszerepek Európán belüli jellemzői alapján a kelet-európai leányvállalatok fiatalabbak és még ha meg is szerzik a szükséges tapasztalatot, a kontroll továbbra is várhatóan a fejlett országok leányvállalatainak kezében fog maradni, akármilyen jól is működnek.
- A multinacionális vállalatokon belüli üzemek kompetenciáik függvényében az egyes termelési gyakorlatokat más célokra használják. Pl. a lean menedzsment eszközeit a magasabb kompetenciájú üzemek inkább differenciálásra, az alacsonyabb kompetenciával rendelkezők költségcsökkentésre használják. Általánosságban is elmondható, hogy a magasabb kompetenciával rendelkező üzemek a differenciálásra, az alacsonyabb kompetenciájú üzemek inkább a költségcsökkentésre fókuszálnak a termelési gyakorlatok alkalmazásakor.
- A lean tudás multinacionális vállalaton belüli sikeres megosztásának feltételei: (1) számos tudásmegosztási gyakorlatra épül; (2) az egységek közötti tudásátadás vertikális (top-down, bottom-up) és horizontális relációkban is biztosított; (3) a szakértők mellett a (helyi) vezetők is aktívan be vannak vonva a tudásátadásba; (4) rendszeres és igény szerinti gyakorlatokra egyaránt épít; (5) a napi működést a multi meglévő szervezeti struktúrájába illeszkedő lean csapatok biztosítják.
- A lean tudásmegosztás szervezeti struktúráját jelentősen befolyásolja a multinacionális vállalat mérete. A nagy globális (100-nál több üzemmel működő) cégeknél több szintű (globális, regionális/üzletági, helyi) lean csapatok foglalkoznak a tudás megosztásával. A kisebb (15-30 üzem) cégeknél már többnyire csak két szint van, és egy-egy mintaüzem, vagy egy helyi lean vezető regionális felelőssé tétele biztosítja a tudás áramlását. A csupán néhány üzemmel bíró cégeknél már a helyi lean kiépítésével is inkább csak egy-egy fő, nem is feltétlenül teljes munkaidőben foglalkozik a leannel, így a tudás megosztása is sokkal korlátozottabb.

A kutatás menete

I. év (2014. október 1.- 2015. szeptember 30.)

1. év feladatai

Az első év feladata az irodalmi áttekintés volt, hogy a kutatási kérdéseket minél pontosabban tudjuk megfogalmazni és az interjú alapú kutatás elvégzéséhez az interjúvázlatot elkészíteni. Irodalmi áttekintést írtunk (kézirat formájában) a multinacionális vállalatokon belüli tudásmegosztásról, valamint a beszállítófejlesztésről, mint a multi leányvállalat és a beszállító közötti tudásátadás terepéről. Elindult a

potenciális cégek megkeresése is. További feladat volt, hogy a korábbi kérdőíves felmérésekből rendelkezésre álló adatok segítségével a kutatás témájának megfelelő elemzéseket végzünk.

1. év eredményei

Az elemzések alapján három konferencia előadást is tartottunk.

- a. AIB CEE 2014-ös konferencián elhangzott előadás anyagát az előadást követő hónapokban elfogadták publikálásra. Végző eredménye a Journal of Eastern European Management Studies c. lapban jelent meg végül 2016 őszén, azaz a kutatás 2. évében).
- b. Az EurOMA 2015 konferencián előadott konferenciacikk továbbfejlesztett változatát az első év végén benyújtottuk az International Journal of Production Economics (IJPE) lapba.
- c. Az AIB CEE 2015 konferencia előadása egyelőre csak konferencia anyagként elérhető.

II. év (2015. október 1.- 2016. szeptember 30.)

2. év feladatai

A 2. év fő feladata az interjúk és esettanulmányok elkészítése volt. Mivel a kutatási tervben vázolt tudásmenedzsment önmagában rendkívül tág témakör, ezért vizsgálatainkat a lean tudás átadásával kapcsolatos gyakorlatokra korlátoztuk. A kijelölt témában 20 interjút készítettünk öt cégnél. Az interjúk alapján első körben öt rövid, 1-2 oldalas esettanulmány készült, amelyeket a cégek jóváhagytak. A primer kutatás mellett az első évben elindított tanulmányok bírálati folyamaton való átvezetése is fontos feladat volt. Fontos megemlíteni, hogy az interjúk során kiderült, hogy a beszállítófejlesztéshez empirikus adatokat egyelőre nem igazán lehet Magyarországon beszerezni. Ezért a kutatás egyik lába (legalábbis az empirikus része) kiesett.

2. év eredményei

- a. Az esettanulmányok összevetése alapján két konferencián jelentettük meg eredményeinket (International Working Seminar on Production Economics 2016, EurOMA 2016). A Vezetéstudomány befogadta az eredmények magyar cikkben leírt változatát.
- b. Az IJPE cikket (ld. 1. év b. pont) elfogadták és meg is jelent 2016. januárban.
- c. Az 1. év c. pontban tartott konferenciaelőadás anyaga bírálat alatt az International Journal of Operations and Production Management (IJOPM) folyóiratban.

III. év (2016. október 1.- 2017. november 30.- 2 hónappal meghosszabbítva)

3. év feladatai

A kutatásnak ebben a záró szakaszában elsősorban az elért eredmények disszeminációja állt a középpontban. Új tudományos eredmény annyi született, hogy a kutatócsoportunk által készített interjúvázlatot Kovács Zoltán, a Pannon Egyetem kutatója is lekérdezte három kisebb multicégnél. Így ezt a három esettanulmányt is feldolgoztuk.

3. év eredményei

- a. IJOPM cikk elfogadása, megjelenés 2017 december.
- b. A primer kutatás angol nyelvű folyóirathoz benyújtva, túl két bírálati körön, még nem biztos.
- c. Összefoglaló monográfia elektronikusan, ISBN számmal.
Konferenciák, rendezvények a primer kutatás eredményeiről
- d. 2016. nov. MLBKT előadás.
- e. 2017. máj. MTA kihelyezett kolozsvári tagozat és Erdélyi Múzeum Egyesület előadás teljes kutatásról.
- f. 2017. jún. MLBKT Lean Tagozati ülés, vállalati szakembereknek interaktív előadás az eredményekről.

- g. 2017. júl. EurOMA konferencia előadás a vállalati méret által befolyásolt lean tudásátadási gyakorlatokról
- h. 5) 2017. szept. Magyar Minőség Társaság konferencia előadás.

A kutatás személyi állománya

- A kutatás elején szükség volt egy személycserére, Jenei István helyett Losonci Dávid került kutatói pozícióba.
- A kutatás első fázisában, a kutatási modell kialakításakor még részt vett a kutatásban Bakonyi Zoltán és Szigetvári Csenge PhD hallgatók, ők azonban később kiszálltak.
- A kutatást nappali szakos hallgatók segítették, szám szerint hatan, akik az interjúk gépelésében, az esettanulmányok összeállításában és a könyv végleges formájának kialakításában segítettek.
- A nemzetközi adatbázis feldolgozásában külföldi kollégák, Harry Boer (Dánia), Szász Levente és Rácz Béla-Gergő (Románia), tekintve, hogy a nemzetközi adatbázis adatainak gyűjtésében ők is részt vettek és hasonló témában kutatnak.

Sikerek

- 1) Az 1. év c. pontban említett előadás elnyerte a legjobb konferenciacikk díjat a konferencián.
- 2) A 2. év b. pontban említett cikk Romániában a 2016-2017-es tanév legjobb gazdaságtudományi publikációja lett (erdélyi társszerzőkkel készült).

Az elért eredmények rövid ismertetése:

Az elért eredmények rövid ismertetése:

Kutatási eredmények

A kutatásnak ebben a záró szakaszában elsősorban az elért eredmények disszeminációja állt a középpontban. Új tudományos eredmény annyi született, hogy a kutatócsoportunk által készített interjúvázlatot Kovács Zoltán, a Pannon Egyetem kutatója is lekérdezte három kisebb multcégnél. A többi, nagyobb céggel összevetve egyértelműen megjelenik, hogy a tudásátadási gyakorlatok tárháza, és a tudásátadás lehetőségei jelentősen eltérnek a méret függvényében. A különbségek okait és következményeit is tárgyaljuk az elkészült konferenciákban.

Publikációs tevékenység 2016.10.01-2017.09.30 között

- 1) IJOPM cikk elfogadása, megjelenés megjelenés 2018 január.
- 2) Folyamatban Q1 cikk, még nem biztos.
- 3) Folyamatban összefoglaló monográfia elektronikusan, ISBN számmal.

Konferenciák, rendezvények 2016.10.01-2017.09.30 között

- 1) 2016. nov. MLBKT előadás.
- 2) 2017. máj. MTA kihelyezett kolozsvári tagozat és Erdélyi Múzeum Egyesület előadás teljes kutatásról.
- 3) 2017. jún. MLBKT Lean Tagozati ülés, vállalati szakembereknek interaktív előadás az eredményekről.
4. 2017. júl. EurOMA konferencia előadás a vállalati méret által befolyásolt lean tudásátadási gyakorlatokról (ld az első bekezdést)
- 5) 2017. szept. Magyar Minőség Társaság konferencia előadás.

Mivel a monográfia végső simításai és az egyetemi adminisztráció kicsit hosszabb időt igényeltek a vártnál, ezért a kutatásra két hónap hosszabbítást kértünk, azután tudjuk a kutatást teljesen lezárni és a végső zárójelentést benyújtani.